

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/70/2022
Identifikačné číslo spisu:	3119210595
Dátum vydania rozhodnutia:	30.04.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Martin Vladík
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3119210595.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu C. Q., narodeného X. E. XXXX, N., Q. XXX, zastúpeného advokátom JUDr. Jánom Legerským, Trenčín, Nám. sv. Anny 25, proti žalovanému Y. J., narodenému XX. I. XXXX, N., T. Q. X, zastúpeného advokátkou Mgr. Petrou Hrubovou, Ilava, Mierové námestie 93, o náhradu škody a iné a o vzájomnej žalobe žalovaného na náhradu nemajetkovej ujmy, vedenom na Okresnom súde Trenčín pod sp. zn. 18C/53/2019, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 12. januára 2022 sp. zn. 5Co/61/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne z 12. januára 2022 sp. zn. 5Co/61/2021 a rozsudok Okresného súdu Trenčín z 10. júna 2021 sp. zn. 18C/53/2019 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Trenčín na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trenčín I (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 10. júna 2021 č. k. 18C/53/2019 - 80 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 1.824 eur titulom náhrady škody na zdraví a sumu 3.000 eur titulom náhrady nemajetkovej ujmy, a to do 3 dní od právoplatnosti rozsudku (I. výrok), vzájomnú žalobu žalovaného zamietol (II. výrok) a súčasne žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (III. výrok). V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že na prejednanie veci nariadil pojednávanie na deň 10. 06. 2021. Na pojednávanie sa dostavil žalobca, nedostavil sa žalovaný ani jeho právna zástupkyňa, napriek tomu, že predvolanie bolo právnej zástupkyňi žalovaného riadne a včas doručené. Svoju neúčasť neospravedlnil a o odročenie pojednávania nepožiadala. Súd prvej inštancie uviedol, že žalovaný bol v predvolaní poučený o následku nedostavenia sa na pojednávanie vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca na predmetnom pojednávaní navrhol vydanie rozsudku pre zmeškanie a súd považoval všetky zákonné podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie za splnené, v súlade s jeho návrhom rozhodol podľa § 274 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a žalobe v celom rozsahu vyhovel. Vo vzťahu k vzájomnej žalobe žalovaného uviedol, že túto v súlade s § 278 CSP v celom rozsahu zamietol. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 CSP.

2. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 12. januára 2022 sp. zn. 5Co/61/2021 na základe odvolania žalovaného rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal proti žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %. Odvolací súd sa nestotožnil s odvolacou námietkou žalovaného, že by v prejednávacom prípade neboli splnené zákonné podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného, resp. rozsudku pre zmeškanie žalobcu. Uviedol, že pre vydanie rozsudku pre zmeškanie sa vyžaduje kumulatívne splnenie podmienok - ide o žalobu na plnenie podľa § 137 písm. a) CSP, žalovaný/žalobca bol riadne a včas predvolaný na pojednávanie, žalovaný/žalobca bol v predvolaní na pojednávanie poučený o následku nedostavenia sa, vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie, žalovaný/žalobca sa nedostavil na pojednávanie vo veci, žalovaný/žalobca svoju neprítomnosť na pojednávaní neospravedlnil včas a vážnymi okolnosťami a žalobca/žalovaný prítomný na pojednávaní podal návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie. Odvolací súd mal za to, že všetky uvedené podmienky boli v konaní splnené. Odvolací súd ďalej uviedol, že mu je známe uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 233/2019 z 4. júna 2019, na ktoré poukazoval žalovaný v rámci svojej odvolacej argumentácie. Dospel však k záveru, že v danej veci o takýto prípad prílišného formalizmu pri výklade ustanovenia § 274 CSP nešlo. Poukázal na to, že vo veci išlo o prvé pojednávanie, na ktoré sa žalovaný ani jeho zástupkyňa bez ospravedlnenia nedostavili, hoci boli naň riadne a včas predvolaní s poučením o možnom vydaní rozsudku pre zmeškanie. Dokazovanie vo veci vykonané nebolo. Na vyjadrenie žalovaného, ktoré rozporovalo skutkové tvrdenia žalobcu, v žalobe žalobca argumentačne odpovedal. Samotný žalovaný v časti uplatnený nárok žalobcu uznával a svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy uplatňoval vzájomnou žalobou podmienenou, podľa rozhodnutia súdu o uplatnenom nároku žalobcu. Vzhľadom na uvedené odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil.

3. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu podal žalovaný (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie. Prípustnosť dovolania vyvodzoval dovolateľ z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, argumentujúc, že neboli splnené podmienky pre vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného, keďže v čase vydania rozsudku pre zmeškanie existovali pochybnosti o tvrdeniach žalobcu a výška nemajetkovej ujmy závisela od vykonania ďalšieho dokazovania a súdy tieto skutočnosti pri rozhodovaní nezohľadnili. Dovolateľ v tejto súvislosti poukázal na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 233/2019, v zmysle ktorého je návrh na vydanie rozsudku pre zmeškanie potrebné vždy posudzovať vzhľadom ku konkrétnym okolnostiam sporu, pretože pri čisto gramatickom výklade zákona (pri lipnutí na formálnych podmienkach vydania rozsudku pre zmeškanie) mohlo dôjsť k porušeniu práva žalovaného na spravodlivý proces. Dovolateľ mal za to, že súd ani v prípade, ak sú kumulatívne splnené všetky formálne zákonné predpoklady, nemusí vydať rozsudok pre zmeškanie, ak by jeho vydanie bolo značne nespravodlivé. Zdôraznil, že ako žalovaný bol počas celého konania aktívny a súčinný. Poukázal na to, že v prejednávanej veci súd nariadil termín prvého pojednávania na deň 01. 04. 2021, pričom žalovaný mal záujem sa zúčastniť pojednávania, avšak dňa 31. 03. 2021 asistentka zákonnej sudkyne telefonicky oznámila, že pojednávanie dňa 01. 04. 2021 sa odročuje pre opatrenia spojené s ochorením COVID-19 a nový termín bude zaslaný elektronicky. Prvostupňový súd teda mal vedomosť nielen z prípisov žalovaného, ale aj z telefonickkej komunikácie, že žalovaný je v konaní aktívny a súčinný a teda, že má záujem, aby sa vec riešila v jeho prítomnosti resp. v zastúpení. Dňa 10. 06. 2021 sa preto jednalo o odročené pojednávanie. V tejto súvislosti uviedol, že počas protipandemických opatrení sa často odročovali a pri takom množstve odročovaní pojednávania mohla nastať chyba spočívajúca v nesprávnom označení termínu pojednávania. S poukazom na uvedené navrhol rozsudok odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie zrušiť a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Dovolateľ podaním zo 17. 02. 2022 predložil návrh na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia.

4. Žalovaný sa k dovolaniu žalobcu písomne nevyjadril.

5. Podľa § 444 ods. 1 a ods. 2 CSP dovolací súd môže na návrh odložiť vykonateľnosť napadnutého rozhodnutia, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Ak nejde o rozhodnutie, ktoré ukladá povinnosť plniť, dovolací súd môže na návrh odložiť jeho právoplatnosť, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa; ustanovenie § 230 tým nie sú dotknuté.

6. Najvyšší súd nezistil splnenie predpokladov pre odklad vykonateľnosti dovolaním napadnutého rozhodnutia, preto v súlade s ustálenou súdnou praxou o tom nevydal samostatné rozhodnutie.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolačný súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v neprospech ktorej bolo rozhodnuté, zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, skúmal prípustnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), pričom dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné aj dôvodné.

8. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP.

9. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolačný dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

11. Dovolačný súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolačím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). V dôsledku tejto viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

12. Dovolaateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, videl vadu zmätočnosti predovšetkým v tom, že neboli splnené podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie žalovaného, keďže súdy nižších inštancií sa nevysporiadali s námietkami žalovaného o popretí tvrdení žalobcu. Mal za to, že súd musí pred vydaním rozsudku pre zmeškanie obligatórne skúmať aj to, či žalobca v priebehu konania predostrel také tvrdenia, ktoré vedú k záveru, že plnenie ktorého sa domáha mu možno priznať (tvrdenia žalobcu teda nesmú byť neúplné alebo rozporné). Namietal tiež, že on ako žalovaný bol počas celého konania aktívny a súčinný, o čom sa mohol súd presvedčiť nie len z jeho podaní, ale aj z telefonickkej komunikácie. Súdy nižších inštancií svojim prehnaným formalistickým výkladom ustanovenia o rozsudku pre zmeškanie mu znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

13. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolačný súd preto skúmal, či došlo k dovolateľom namietanej procesnej vade.

14. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP je a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia, a to v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým

vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

15. Podľa § 274 CSP na pojednávaní rozhodne súd o žalobe podľa § 137 písm. a) na návrh žalobcu rozsudkom pre zmeškanie, ktorým žalobe vyhovie, ak a) sa žalovaný nedostavil na pojednávanie vo veci, hoci bol naň riadne a včas predvolaný a v predvolaní na pojednávanie bol žalovaný poučený o následku nedostavenia sa vrátane možnosti vydania rozsudku pre zmeškanie a b) žalovaný neospravedlnil svoju neprítomnosť včas a vážnymi okolnosťami.

16. Aj keď doslovný gramatický výklad ustanovenia § 274 CSP naznačuje, že v prípade ak sú splnené formálne podmienky na vydanie rozsudku pre zmeškanie, súd je povinný rozsudok pre zmeškanie vydať, naráža takýto výklad na ústavné limity práva žalovaného na spravodlivý proces, čo potvrdil aj Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vo svojej judikatúre. Ústavný súd vo svojich rozhodnutiach opakovane kladie dôraz na materiálnu, nie formálnu ochranu práv strán sporu (III. ÚS 121/2021). Všeobecný súd je povinný aj v prípade splnenia zákonom vyžadovaných podmienok prihliadnuť na individuálne okolnosti prejednávaneho prípadu, nie len automaticky rozsudok pre zmeškanie vydať. Mal by teda rozlišovať, či v okolnostiach danej veci je neúčast' na pojednávaní dôsledkom nezáujmu strany o vývoj a priebeh konania alebo ide len o zmeškanie pojednania inak procesne aktívnej strany (napr. vyjadrenia a podania v konaní, účasť na predchádzajúcich pojednaniach). V prípade, ak súd nemá v konaní preukázanú skutočnú pasivitu žalovaného, rozsudok pre zmeškanie by nemal vydať (I. ÚS 233/2019, III. ÚS 373/2020, III. ÚS 121/2021, porovnaj aj III. ÚS 354/2021, III. ÚS 89/2021 alebo III. ÚS 288/2021).

17. Ústavný súd tiež zdôraznil, že účasť žalovaného na pojednávaní nie je nutná. Je to právo, nie povinnosť žalovaného a nie je potrebné ju vynucovať procesnými sankciami (okrem výnimočných prípadov, keď súd z konkrétnych dôvodov považuje za potrebné žalovaného vypočuť). Ústavný súd hovorí, že ak nie je dôvod vynucovať prítomnosť žalovaného na pojednávaní, súd ani nemá dôvod hroziť žalovanému v predvolaní na pojednávanie vydaním kontumačného rozsudku. Z toho možno vyvodíť záver, že takéto poučenie by malo obsahovať iba predvolanie na prvé pojednávanie vo veci, aj to len v prípade, ak okolnosti prípadu (najmä absencia písomných vyjadrení žalovaného) nasvedčujú nedostatku záujmu žalovaného o vedenie sporu (Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok, komentár, C. H. Beck, 2022, s. 1122 - 1128).

18. Je potrebné dodať, že hoci z ustanovenia § 274 CSP implicitne vyplýva, že v prípade splnenia zákonných podmienok pre vydanie rozsudku pre zmeškanie súd nemá skúmať dôvodnosť žalobného nároku, ale len vydať rozsudok pre zmeškanie, v zmysle judikatúry ústavného súdu takýto formalistický prístup nie je správny. Takýto postup môže byť opodstatnený a legitímny v prípade, ak žalovaný bol v konaní úplne pasívny, nevyjadril sa písomne ani sa nezúčastnil na žiadnych pojednaniach vo veci. Ak však už žalovaný v konaní podal svoje písomné vyjadrenia alebo sa zúčastnil na predchádzajúcom pojednávaní, mal by súd vziať tvrdenia žalovaného do úvahy a kontumačný rozsudok nevydať, ak žalovaný účinne poprel tvrdenia žalobcu.

19. Najvyšší súd v prejednávanej veci nezistil skutočnosti, ktoré by nasvedčovali tomu, že žalovaný sa správal v konaní pasívne, nejavil oň záujem, a teda že by bol daný predpoklad pre rozhodnutie súdu prvej inštancie vo veci rozsudkom pre zmeškanie. Z obsahu spisu dovolací súd zistil, že prvé pojednávanie vo veci bolo nariadené na deň 01. 04. 2021 o 8.30 hod., ktoré pojednávanie bolo z dôvodu protipandemických opatrení, najmä s poukazom na Vyhlášku Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 24/2021 Z. z. o vykonávaní pojednávaní, hlavných pojednávaní a verejných zasadnutí v čase mimoriadnej situácie a núdzového stavu, dňa 31. 03. 2021 zrušené zákonnou sudkyňou, čo bolo oznámené právny zástupcom aj telefonicky. Nové pojednávanie bolo nariadené na deň 10. 06. 2021 o 8.30 hod., predvolanie bolo doručené právnej zástupkyňi žalovaného dňa 01. 04. 2021 a právny zástupcovi žalobcu dňa 06. 04. 2021. Z obsahu súdneho spisu taktiež vyplýva, že žalovaný sa k žalobe

vyjadril podaním zo dňa 19. 12. 2019 a súčasne si vzájomnou žalobou uplatnil voči žalobcovi nemajetkovú ujmu vo výške 3.600 eur. Následne k replike žalobcu doručil súdu prvej inštancie dňa 27. 02. 2020 dupliku. Z vyššie uvedených skutočností nemožno dospieť k záveru, že by žalovaný nemal o konanie skutočný záujem, o to viac ak sa vzájomnou žalobou domáhal nemajetkovej ujmy od žalobcu. Dovolací súd prihliadol aj na špecifickosť situácie a dovolateľovi dal za pravdu, že v predmetnom období (r. 2021) bežne dochádzalo k rušeniu termínov pojednávania z dôvodu protipandemických opatrení a v takejto situácii mohlo dôjsť k zlyhaniu ľudského faktora a nesprávnemu poznačeniu termínu pojednávania právnu zástupkyňou žalovaného. Starostlivo zväžiac všetky špecifické aspekty prejednávaneho sporu dospel k záveru, že postupom súdu prvej inštancie aj odvolacieho súdu bola dovolateľovi spôsobená ujma, ktorou mu bolo znemožnené uskutočňovanie jemu patriacich procesných práv v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

20. Na podklade uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že dovolateľ dôvodne namietal, že súdy nesprávnym procesným postupom ním znemožnili uskutočňovať jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP). Preto dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, dovolací súd zrušil aj rozhodnutie súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 2 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

21. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

22. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.